

## II. BÖLÜM

### A. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş ve yorumları yapılmıştır. Tablolar incelenirken değişkenler arasındaki frekans farklılıkları belirtilerek, farklılıkların nedenleri üzerinde durulmuştur.

#### 1. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımı:

**Tablo 1:**

Cinsiyet Durumu:

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Erkek	45	64.3
Kız	25	35.7
Toplam	70	100

Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunu erkek öğrenciler oluşturmaktadır. (% 64.3) Kız öğrencilerin sayısı da az değildir. Hazırlık sınıfında okumakta olan kız öğrencilerin tamamına yakını bu ankete katılmışlardır. Ankete katılan kız öğrencilerin, katılan erkek öğrencilere oranı % 35.7' dir.

Hazırlık sınıflarında karma öğretim yapılmaktadır. Erkek öğrencilerin sayıca biraz daha fazla olması sebebiyle, kız öğrenciler sınıf içi kararlarda fazla etkili değillerdir. Hatta çoğu kere, derslerde dahi konuşmamayı tercih etmektedirler. Kız öğrencilerin derslere katılımının oldukça düşük oluşu, onları derslere karşı ilgisiz kılabilmektedir. Kendileriyle görüşmelerde bulunduğumuz bazı kız öğrenciler bu durumdan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Ders işleyişi içinde anlayamadıkları bir konuyu sormak isteyipde erkek öğrencilerin olumsuz tutumlarından dolayı soramadıklarını ifade edenler vardır. Derslerde daha çok erkek öğrencilerin aktif olmasının hocaların tutumlarından da kaynaklandığını belirten bir kız öğrenci anket formunun sonuna şunları yazmıştır: "*Hocalar erkek öğrencilere*

*gösterdikleri toleransı, kız öğrencilere de göstermelidirler”.*

Kız öğrencilerin derslere yeterince katılmamalarını hocaların toleranssızlığı olarak gören öğrencilerin, gerek derslere devam, gerekse derlere karşı ilgi düzeylerini artırma konusunda fazla istekli olmadıkları anlaşılmaktadır. Gerçi bu durumu kendilerine problem etmeyen kız öğrenciler de yok değildir. Ama yine de böyle bir problemin varlığından söz etmek mümkündür. Hocalar, derslere aktif olarak katılmak isteyen tüm öğrencilere eşit fırsat tanımaya çalışmalıdırlar. Kendilerinin kayırdığını düşünen öğrencilerin olduğu bir sınıfta, hocalara güven zedelenektir. Yeterli güven ortamının bulunmadığı bir sınıfta verimli eğitim-öğretim yapmak da oldukça zordur.

Kız öğrencilerin bu şikayetleri, onların derslere devamını pek engellememektedir. Fakat Arapça öğrenimi husunda birtakım sıkıntılara sevkettiği de bir gerçektir.

## **2. Sınıf Durumu**

Hazırlık sınıfları dört şubeden oluşmaktadır. Bunların ikisi birinci öğretimde, ikisi de ikili öğretimdedir. Anketin güvenirliliği ve geçerliliği konusunda daha hassas davranabilmek için, her sınıftaki öğrencilere bu anket uygulanmıştır. Ankete katılan öğrenciler tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiştir.

Buna göre, birinci öğretim hazırlık “A” şubesinde 14 öğrenci, “B” şubesinde 21 öğrenci ankete katılmıştır. İkili öğretim “A” şubesinde 18 ve “B” şubesinde de 16 öğrenci ankete katılmışlardır.

## **3. Mezuniyet Durumu:**

**Tablo 2:**

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Lise	13	19.0
Meslek Lisesi	5	7.0
İmam-Hatip Lisesi	52	4.0
Toplam	70	100

Hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin çoğunluğu İmam -Hatip Lisesi mezunudur.(% 74.0)

Öğrencilerinin çoğunluğunun İmam - Hatip Lisesi mezunu olduğunun bilinmesi, hazırlık sınıflarıyla ilgili idari ve eğitsel düzenlemeler yapılırken, dikkate alınması gereken bir husustur. Sayıları İmam-Hatip Lisesi mezunlarına göre biraz daha az da olsa, Lise ve

Meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin bulunması ise, ayrı bir düzenleme yapılması luzumunu ortaya koymaktadır.Çünkü, İmam -Hatip lisesi mezunu öğrenciler diğerlerine göre belli bir düzeyde Arapça, Kur'an-ı Kerim bilmektedirler. Kur'an-ı Kerim ve Arapça bilmeyen öğrencilerle aynı sınıfta, aynı müfredata tabi olan bu öğrenciler derslere aktif olarak katılamamaktadırlar. Bu durum, İmam-Hatip Lisesi mezunu olan öğrencileri tembelliğe sevketmektedir. Başlangıçta Arapça ve Kur'an-ı Kerim bilmeyen öğrenciler ise, Arapça ve Kur'an-ı kerim bilen öğrencilerin karşısında sıkılarak, derslerde daha içine kapalı, çekingen davranmaktadırlar,

İşte bütün bunların önlenebilmesi için, hazırlık sınıfları şubelere ayrılırken, İmam-Hatip Liselerinden gelen öğrencileri ayrı bir şubeye, diğerlerini de ayrı bir şubeye yerleştirmek, eğitim- öğretimin verimini artırmak için gereklidir.

Nitekim, hazırlık sınıfına kaydolun öğrencilerin bu durumu göz önünde tutularak, dönem başlarında muafiyet sınavı yapılmaktadır.Bu sınavda başarılı olanlar,birinci sınıfa devam etmeye hak kazanmaktadır. Bu düzenleme büyük ölçüde İmam-hatip Lisesi mezunlarıyla ilgilidir. Böyle bir düzenlemenin yapılması olumludur. Ancak, yeterli değildir. Muafiyet sınavında başarılı olamayan öğrencileri de ayrı bir düzenlemeye tabi tutmak gerekmektedir.

Bazen İmam-Hatip Lisesi mezunlarını ayrı bir şubeye koyma, diğerlerini ayrı şubelere koyma yeterli olmayabilir. İmam-Hatip Lisesi mezunları içinde Arapçası ve Kur'an-ı Kerim'i zayıf olanlar bulunabileceği gibi, diğerleri arasında Arapçası ve Kur'an-ı Kerimi iyi olan öğrenciler de bulunabilmektedir. Bu nedenle, öğrencileri ayrı bir seviye tesbit sınavına tabi tutarak şubeleri o, sınav sonuçlarına göre tanzim etmekte yararlar vardır.

Seviye tesbit sınavları basitten karmaşığa doğru hazırlanmış testlerle yapılabilir. Sınav sonuçları değerlendirildiğinde, aynı veya aynıya yakın puan alanlar biraraya getirilerek bir şubede toplanmalıdır. Bu sınıflama yapıldıktan sonra, öğretime esas olacak müfredatlar da şubelerin seviyelerine göre, ayrı ayrı hazırlanmalıdır.

Harran Üniversitesi İlahiyat fakültesi 1993-1994 öğretim yılında hazırlık sınıfı öğrencilerini mezuniyet durumlarına göre tanzim etmiş fakat, aynı yılın ikinci döneminde bundan vazgeçilmiştir. Oysa bu uygulamanın devam ettirilmesi gerekirdi.

Böyle bir uygulamadan vazgeçilmesinin sebebi bazı fiziki yetersizliklerden kaynaklanmış olabilir.Ancak, yide bu konuda mevcut imkanlar zorlanmalıdır. Çünkü bu, eğitim- öğretim ortamı bakımından

son derece önemli bir konudur.

Hazırlık sınıfında öğrenim gören bütün öğrencilerin derslere katılımını sağlayabilmek için, eğitsel açıdan fiziki ortamın hazırlanması gerekmektedir. Böylece öğrenciler, derslere devamda isteksiz davranmazlar, derslere karşı motivasyonları artar.

Hazırlık sınıflarına öğrenim gören öğrencilerin derslere devamında görülen aksamaların sebepleri arasında ,onlarla ilgili idari ve eğitsel düzenlemelerin yeterince yapılamamış olması da vardır.

#### 4. Memleketiniz

Öğrencilerin derslere devamında görülen aksamaların sebepleri arasında memleketlerinin uzak oluşu da etkili olabileceği varsayılmıştır. Bu nedenle, öğrencilerden hangi İlden olduklarını öğrenmek amacıyla, açık uçlu olarak verilen bölüme, memleketlerini yazmaları istenmiştir.

Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplardan anlaşıldığına göre, hazırlık sınıfında öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu, Akdeniz, İç Anadolu, ve Güneydoğuanadolu bölgelerinden gelmedir. Aralarında, az da olsa, İstanbul, Tekirdağ, Çanakkale, Balıkesir, Denizli, Zonguldak, Trabzon, Ordu, Kastamonu, Tokat, Bayburt, Gümüşhane ve Bitlis gibi, Şanlıurfa'ya uzak sayılabilecek İllerden gelenler de vardır.

Öğrenciler, memleketlerinin uzak veya yakın oluşunu devamsızlık yapmak için yeterli bir sebep olarak görmemektedirler. Ancak, yukarıda isimleri sayılan bazı İllerden gelen öğrenciler, dönem başlarında ve sonlarında, bayram tatillerinde bazen devamsızlık haklarını biriktirerek kullandıklarını belirtmişlerdir.

Hazırlık sınıflarıyla ilgili yapılan ön araştırmada göze çarpan dönem başı ve sonları ,bayram tatillerinin uzatılması neticesinde ortaya çıkan toplu devamsızlıklar, daha çok memleketlerin uzak oluşuyla ilgili değil, devamsızlık haklarının çok olmasındandır.

Öğrencilerin, öğretimin başladığı haftalarda fakülteye devamlarının sağlanabilmesi için özellikle; dönem başlarında yapılmakta olan ders protokollerinin yapılması işini, daha ciddi tutmalı ve verilen sürenin kesinlikle uzatılmaması gerekmektedir. Öğretimin başladığı hafta protokollerin kesinlikle yapılması gereğine inanan öğrenciler, her hal'ü-karda fakülteye gelmek zorunda kalacaklardır. Oysa, bu konuyla ilgili şimdiye kadarki uygulama, öğrencileri istediği zaman gelip protokollerini yaptırabileceği kanatine vardığı için, öğrenciler de, istedikleri zamanda gelmeyi tercih etmişlerdir.

Bu konuda bir başka tedbirde; bazı haftalarda yapılan kısa süreli sınavları her hafta yaparak, notları ne olursa olsun, bütün öğrencilerin

bu sınavlara katılmalarını zorunlu kılmak olabilir. Ayrıca, bu sınavların yıl sonu başarı notuna katkısı artırılarak, kısa süreli sınavları daha etkin hale getirmek mümkündür.

Protokolleri zamanında yaptırmayan,ve kısa süreli sınavlara da katılmayan öğrencilerin kendileriyle ilgili olumsuz bir durumla karşılaşmamak için deslere zamanında gelmeye çalışacakları muhakkaktır. Böylece, adı geçen zamanlarda derslere devam etmeyen öğrencilerin, derslere zamanında gelmeleri sağlanabilir.

### **5. Öğrencilerin Şanlıurfa'daki İkamet Yerleri**

Yukarıdaki soruya bağlı olarak, bir de buradaki ikamet yerlerinin öğrenilmesi düşünülmüştür. Bunun amacı da, öğrencilerin oturdukları yerlerin kampüse uzaklığını ve bu uzaklığın, derslere zamanında yetişip-yetişmemeyi nasıl etkilediğini öğrenmektir. Bu soru da öğrencilere, açık uçlu sorulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan anlaşıldığına göre, ikamet ettikleri mahallerin kampüse fazla uzak olmadığı görülmüştür. Pek çok öğrenci, kampüs çevresindeki evlerde ikamet ettiklerini söylemişlerdir. Öğrenciler, fakülteye çoğu kere yürüyerek gidip- gelmektedirler.Yürüyerek gidip-gelemeyecek uzaklıkta ikamet edenler de, toplu taşıma araçlarıyla kısa sürede fakülteye ulaşabilecek imkanlara sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Görülüyor ki, öğrencilerin derslere zamanında gelmelerini engelleyici bir durum sözkonusu değildir. Ancak, bazı öğrencilerin İmam-Hatiplik, Müezzin Kayyimlik,gibi memuriyetleri dolayısıyla derslere zamanında yetişemedikleri de olmaktadır. Bu öğrencilerin durumu ise, istisna kaabilindedir.

### **6. Ev İle Fakülte Arasındaki Mesafenin Uzaklığı**

Öğrencilerden nerede oturduklarıyla ilgili bilgileri aldıktan sonra,onlara oturdukları ev ile fakülte arasındaki mesafeyi uzak bulup-bulmadıkları sorulmuştur. Yine bu soruyu sormaktan maksat,onların derslere devamındaki aksamaların sebeplerini öğrenmektir.

Ankete katılan deneklerin %27.2' si ev ile fakülte arasındaki mesafeyi uzak bulduklarını belirtirlerken,%21' i kısmen uzak bulmaktadırlar. Deneklerin %42. 8' i ise ev ile fakülte arasını dahi mesafenin uzak olmadığını belirtmişlerdir

Verilen oranlardan da anlaşıldığı gibi, öğrencilerin çoğunluğu,oturdukları ev ile fakülte arasındaki mesafeyi uzak bulmamışlardır. Dolayısıyla, devamda görülen aksamaların sebepleri arasında ,öğrencilerin fiziki şartlarındaki oluşumlarının pek etkisi yoktur.

### 7. Evin Uzak Oluşu Derslere Zamanında Yetişmeyi Engelliyor mu?

Bir önceki soruya verilen cevaplarda öğrencilerin çoğunluğunun (% 42.8 ) ev ile fakülte arasındaki mesafenin derslere zamanında yetişmeye engel olmadığı ortaya çıkmış idi. Bu soru daha çok, ev ile fakülte arasındaki mesafeyi uzak bulanların kanaatlerini öğrenmek için sorulmuştur.

Ankete katılan denekler, bu soruya da benzer cevaplar vermişlerdir. Öğrencilerin %42.8' i ev ile fakülte arasındaki mesafeyi, derslere zamanında yetişmek için bir engel olarak görmediklerini ifade etmişlerdir.

Ev ile fakülte arasındaki mesafeyi uzak bulmayanlarla, evin fakülteye uzak oluşunu derslere zamanında yetişmeyi engellemediğini söyleyenler arasında, oran bakımından bir benzerlik vardır. Bu benzerlik araştırmanın tutarlılığını göstermesi bakımından son derece önemlidir.

Her iki sorunun verileri değerlendirildiğinde Şanhurfa'da ikamet eden öğrencilerin, evi ile fakülte arasındaki mesafenin derslere zamanında yetişmeye, herhangi bir sebep teşkil etmediği anlaşılmıştır.

### 8. Devamsızlıkların Sebebi

İlâhiyat Fakültesi hazırlık sınıflarındaki öğrencilerin yapmış oldukları derslere devamsızlıkları eğitim-öğretimi aksatacak ölçüde bir problem olmuştur.

Öğrencilere devam etmediğiniz derslerde sizce bu devamsızlığın en önemli sebebi nedir? sorusu sorulmuş ve onlara bu soru kökü altında altı seçenek sunulmuştur. Bu seçenekler şunlardır:

**Tablo 3:**

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
a) Derslerde verilen bilgilerin seviyeye göre düşük olması	6	8.6
b) Derslerin zor ve sıkıcı olması	17	24.3
c) Devamsızlık hakkımı sonuna kadar kullanmak istiyor olmam	2	2.9
d) Kişisel ve ailevi sorunların olması	18	25.7
e) Yoklamalarda tolerans gösterilmesi	2	2.9
f) Başka (belirtiniz)	37	52.9
Toplam	70	100

Tablodan da anlaşıldığı gibi ankete katılan deneklerin yarısından fazlası (%52.9) başka seçeneğini tercih ederek bu konudaki düşüncelerini açık uçlu bölümde dile getirmişlerdir.

Öğrenciler açık uçlu bölümde dile getirdikleri en önemli sebep olarak devamsızlık haklarının sonuna kadar kullanmak istediklerinden dolayı derslere devamı kısmen de olsa aksattıklarını belirtmişlerdir. Seçeneğin (c) şikkında bu konu sorulmuş olmasına rağmen sözkonusu seçeneği tercih etmeyip düşüncelerini açık uçlu bölümde dile getirmiş olmaları dikkat çekicidir.

Aslında devamsızlık haklarını kullanmak isteği aşağı yukarı bütün öğrencilerde rastlanabilecek bir durumdur. Yönetmelik ve yönergelerle kendilerine verilmiş olan %30'luk devamsızlık hakkı pek de eğitim-öğretimi aksatacak boyutlarda değildir. Ancak bu durum hazırlık sınıflarında biraz farklıdır. Daha öncede belirtildiği gibi hazırlık sınıflarında okutulan Arapça derslerinin 20 kredi saatlik olması ve bu Arapça derslerinin bir dönemlik değil de bir yıllık olması, öğrencilerin devamsızlık haklarının yaklaşık 216 kiredi saate ulaşmasına neden olmaktadır. Bunun farkına varan öğrenciler, bu kadar büyük bir devamsızlık hakkını kullanmak istediklerinde, eğitim ve öğretimi aksatacak boyutlara ulaşması mümkündür. Bu bakımdan diğer öğrencilerin %30'luk devamsızlık hakları eğitim-öğretimi aksatmasa da hazırlık sınıfı öğrencilerinin devamsızlıkları, eğitim-öğretimi aksatabilmektedir.

Devamsızlık haklarından dolayı ortaya çıkan eğitim-öğretimdeki aksamaları gidirmek için, yeni düzenlemeler yapmaya ihtiyaç vardır. Bu düzenlemeler yapılırken, öğrencilere yönetmelikler ve yönergelerle verilen hakların zayi edilmemesine dikkat edilmelidir. Başkalarının yararlandığı birtakım haklardan, kendilerinin yararlandırılmadığını hisseden öğrenciler, farklı muamele gördükleri intibasına kapılarak bir takım rahatsızlıklar duyabilirler. Bu rahatsızlık onların, fakülte idaresine ve derslere karşı olumsuz tavır takınmalarına sebep olabilir.

Bu probleme çözüm getirebilmek için, 20 kredi saatlik ders dörde bölünebilir. Her dersin kredisi bağımsız hele getirilip, bu dersleri de haftanın çeşitli günlerine yaymak mümkündür. Böylece, öğrenciler, haftada en az üç veya dört gün derslere devam etmeleri sağlanabilir.

Ayrıca, öğrencilerin derslere devamını sağlayabilmek için, "Hazırlık Sınıfı Yönergesi" nin sekizinci maddesinin "b" fıkrasına işlerlik kazandırılabilir. Adı geçen yönergenin ilgili fıkrası, hazırlık sınıflarında bir dönemde en az altı defa kısa süreli sınav yapmayı emretmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, kısa süreli sınavları her hafta

yaparak, bu sınavların yıl sonu başarı puanına katkısı artırıldığında, öğrenciler her hafta kendilerini derslere katılmak mecburiyetinde hissedeceklerdir. Böylece öğrencilerin devamsızlık haklarından mahrum edilmeden derslere devamı temin edilecektir.

Ankete katılan öğrencilerin bir kısmı da dersleri sıkıcı bulduklarını belirterek, bu durumu devamsızlıklarına bir sebep olarak göstermektedirler (% 24.3)

Yukarıda zikredilen tabloda (Tablo 3) üzerinde durulması gereken önemli bir hususta öğrencilerin, % 25.7'sinin kişisel ve ailevi sorunlarından dolayı derslere yeterince devam edemediklerini belirtmiş olmalarıdır. Öğrenciler yeni geldikleri üniversite ortamında, uyum problemi çekmeleri doğaldır. Özellikle kişisel problemler, uyum güçlüğünden kaynaklanmış olabilir. Öğrencilere uyum kolaylığı sağlayabilmek için, öğrenci danışmanlığı mekanizması daha verimli ve kapsamlı hale getirilmelidir. Gerekirse rehberlik merkezi oluşturulmalıdır. Buralarda öğrencilerin, maddi ve manevi her türlü problemleriyle ilgilenilmeli, onları eğitim - öğretime kazandırmalıdır.<sup>3</sup>

Fakülte genelinde hocaların yoklamalara yeterince önem vermedikleri varsayımını, görüşlerine başvurduğumuz öğrenciler, pek doğrulamamaktadırlar. "Yoklamalarda tolerans gösteriliyor mu?" seçeneğini tercih eden öğrencilerin, diğerlerine oranı sadece %2.8'dir.

Derslerde verilen bilgileri seviyelerinin altında bulanlar daha çok İmam-Hatip Lisesi mezunu olarak gelen öğrencilerdir. Bu konuda kendileriyle görüştüğümüz öğrencilerden biri şunları söylemiştir.

*"Ben İmam-Hatip Lisesi mezunuyum. İlahiyat fakültesini tercih etmemin en önemli sebeplerinden biri de Arapçayı daha mükemmel öğrenebilirim düşüncesiydi. Çünkü bir yıl Arapça okuyacaktım. Bu bir yıl içinde, bana ileriki yaşamımda gerekli olan Arapçayı öğrenebilirim diye tahmin etmiştim. Mesleğimde ilerleyebilmem ve başarılı olabilmem için Arapçanın ne kadar önemli bir ihtiyaç olduğunun farkındaydım. Ne yazık ki, bu fakültede Arapçadan aradığımı bulamadım. Hayal kırıklığına uğradım. İmam-Hatip Lisesinde gördüğümüz Arapça dersinden pek fazla bir şey bulamadım.*

*Sınıflarda lise ve meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin bulunması nedeniyle, seviye oldukça düşük tutuluyor. Bu da beni derslerden soğutuyor, Ben daha fazla çalışarak, daha iyi Arapça öğrenmek istiyorum".*

3 Hasan Tan, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986, s. 45; Rasim Bakırcıoğlu, **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Bakırcıoğlu Yay. Ankara, 1985, s. 17.



Düşüncelerini bu şekilde ifade eden öğrenciler olduğu gibi, aynı minvalde düşünüp de, düşüncelerin açıklamaktan çekinen öğrencilerin varlığı da bir gerçektir.

### 9. Ders Saatinin Fazla Olması Sebebiyle Sık Sık Aynı Hoca İle Muhatap Olmaktan Sıkılıyor musunuz?

**Tablo 4:**

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Evet	21	30
Zaman Zaman	18	26
Hayır	31	44
Toplam	70	100

Ankete katılan öğrencilerden % 30' u sık sık aynı hocala muhatap olmaktan sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %26'sı zaman zaman sıkıldıklarını ifade ederlerken, % 44' ü de sıkılmadıklarını beyan etmişlerdir.

Bilindiği gibi, hazırlık sınıflarındaki Arapça derslerine en fazla iki hoca girmektedir. Ortalama bir hocanın aynı sınıfa haftada en az 10 saat dersi vardır. Haftada 10 saat aynı hocala muhatap olmak, değişiklik ve yenilik arayan öğrencilerin sıkılmalarına neden olabilir. Bu sıkılma durumu, onların derslere isteksiz gelmelerine; dolayısıyla derslere devamdaki aksamalara bir sebebe olabileceği varsayılmıştır. Bu nedenle öğrencilere böyle bir soru yöneltilme ihtiyacı hasıl olmuştur.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin çoğunluğu uygulamadan sıkılmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak, sıkıldıklarını ifade edenlerin oranı ile zaman zaman sıkıldıklarını ifade edenlerin oranı birleştirildiğinde, yide de bu uygulamanın fazla cazibesinin olmadığı görülmüştür.

Örencilere verilen anketlerin son bölümünde ,onlardan ankette ifade imkanı bulamayıpda, ifade etmek istedikleri diğer hususları yazmaları istenmişti. Öğrencilerin çoğu, bu bölümde, derslerin sıkıcı ve monoton geçtiğini, yazmışlardır.

Sıkıcılık ve monotonluk daha çok derse giren hocaların tutum ve davranışlarıyla ilgilidir<sup>4</sup>. Uygun metodları seçememe, öğrencilerle sağlıklı iletişim kuramama, dersleri akıcı bir üslupla aktaramama gibi

4 Bkz. Mustafa Öcal, *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*, T.D.V., Yay. Ankara, 1990, s. 229.

sebebler, dersleri monotonlaştıran sebeblerdir. Bunların yanı sıra, öğrencilerin aynı hocayla sık sık muhatap olması, hocaların ders içi davranışlarına karşı aşinalık kazandırır. Bu aşinalık belli bir süre sonra monotonluk ve sıkıcılığa dönüşebilir. Dolayısıyla, öğrenciler de bundan sıkılarak derslerde yeterli iletişimi kurmakta zorlanırlar. Derslerin cazibesi azalabilir.

Dersleri monotonluktan uzak, daha ilginç ve cazip hale getirebilmek için, eldeki imkanlar ölçüsünde, aynı derslere giren hocaların sayısını artırmakta yararlar vardır.

### 10. Fakülteye Geldiğiniz Halde Derslere Girmedığınız Oluyor mu?

Tablo 5:

<u>Secenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
a) Sık sık oluyor	1	1.4
b) Arasına oluyor	6	8.5
c) Nadiren oluyor	27	38.5
d) Hiç olmuyor	36	51.4
Toplam	70	100

Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu fakülteye geldikleri halde derslere girmemezlik yapmamaktadırlar. (%51.4) % 38'i nadiren oluyor derlerken, % 8.5' i arasıra oluyor, %1.4'ü de sık sık oluyor diye cevap vermişlerdir.

Öğrencilerin yarısından fazlası derslere devam etme sorumluluklarının bilincindedirler. Ancak, bazıları da böyle bir davranış sergilediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen bu verilerden de anlaşılacağı gibi, öğrencilerin büyük ekseriyeti, fakülteye geldikleri halde derslere girmemeyi alışkanlık haline getirmemişlerdir.

Fakülteye geldikleri halde, nadiren de olsa derslere girmediklerini belirten öğrenciler, girmemiş sebeplerini, ya gelen bir misafiriyle ilgilenmek, ya da bir sonraki sınava daha iyi hazırlanabilmek için yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Evden derslere girmek için gerekli hazırlıkları yaparak çıkan öğrencilerin ,fakülteye geldikleri zaman, derslere bile bile girmemiş olması pek mantıklı bir davranış biçimi değildir. Böyle bir davranış içinde bulunan bir öğrenci vardır ki, o da istisnai bir durumdur.

## 11. Derslere Sabah Erken Saatlerde Başlanması Devamı Engelliyor mu? :

Tablo 6:

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Evet	23	32.9
Kısmen	7	10
Hayır	22	31.4
Cevap yok	18	25.7
Toplam	70	100

Ankete katılan deneklerin % 32 9' u derslerin erken saatlerde başlamasını devamdaki aksamaların sebeplerinden biri olarak görmekte-dirler.

Sabah erken saatlerde derse başlamak bir takım fiziki yeter-ziliklerden kaynaklanmıştır. Özellikle 1992 yılında çıkarılan "İkili Öğretim ile İlgili kanundan sonra fakülteler, bu tür düzenlemelere gitme ihtiyacı duymuşlardır.

Adı geçen kanun uyarınca, 1993-1994 öğretim yılından itibaren Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi de ikili öğretime geçmiştir. Normal öğretim ile birlikte ikili öğretimin de yapılıyor olması, fakülte idaresini bazı düzenlemeler yapmak durumuyla karşı karşıya getirmiştir. Bu düzenlemelden biri de ders saatleriyle ilgilidir.

Normal öğretimi erken saatlerde başlatarak, ikili öğretimi öğleden sonra başlatıp daha erken saatlerde bitirebilmek amacıyla yapılmıştır. Özellikle kış günlerinde akşam geç saatlere kadar ders yapmanın güçlükleri de dikkate alınarak yapılan bu uygulama, birinci öğretime devam eden öğrencileri kısmen madur etmiştir. Öğrenciler, sabah odukca erken sayılabilecek bir saatte derse yetişmenin güç olduğunu, hatta zaman zaman, bu yüzden derslere yetişemediklerini ifade etmişlerdir.

Derslerin sabah erken saatlerde başlamasının önemli olmadığını belirten öğrenciler, daha çok Üniversite kampüsü çevresinde oturanlardır. Fakülteye uzak mahallelerde oturan öğrencilerin, bu uygulamadan memnun olmamalarını anlayışla karşılamak gerekir.

Derslere devamdaki aksamaları asgariye indirebilmek için, öğrencilerin tamamına yakınına madur etmiyecek şekilde yeni bir saat uygulamasının yapılmasında fayda görülmektedir.

## 12. Şehir Ulaşımındaki Bazı Aksaklıkların Derslere Devamı Engelleme Durumu

Derslerin sabah erken saatlerde başlaması derslere zamanında yetişmeyi engelleyici bir neden olabildiği gibi, şehir ulaşımındaki bir takım aksaklıklar da zamanında derslere yetişmede bir olumsuzluk olabilir.

Ancak, Şanlıurfa nüfus itibariyle fazla yoğun bir şehir olmadığı için, yerleşim yerleri de birbirlerine yakın sayılabilecek mesafededir. Tek bir ulaşım aracı ile istenilen mekana varmak mümkündür. Yine de yolcuların yoğun buldukları saatlerde ,bazı güzergahlarda yeterince toplu taşıma aracının bulunmayışı, bazı aksaklıklara sebep olabilmektedir. Özellikle Üniversite öğrencilerine tahsis edilmiş bir servisin bulunmayışı, bu konuda zaman zaman maduriyetlere neden olmuştur.

Az da olsa şehir ulaşımındaki bu yetersizlikler, öğrencilerin zamanında derslere yetişmesini engellemektedir. Nitekim, ankete katılan öğrencilerin % 15.7' si bu konudaki şikayetlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 52.8' i ise bu durumdan pek şikayetçi olmadıklarını beyan etmişlerdir.

Sayıları az da olsa şehir ulaşımındaki aksamalardan dolayı derslere zamanında yetişemediklerini ifade eden öğrencilerin şikayetleri dikkate alınmalıdır. Fakülte idaresinin yerel yönetimdeki ilgililerle temasa geçerek, özellikle servis tahsisi konusunda bir ilerleme kaydetmeleri mümkün olabilecektir.

## 13. Hazırlık Sınıfında Verilen Arapça Derslerini Yeterli Buluyor musunuz?

Tablo 7:

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Evet	8	11.4
Kısmen	22	31.3
Hayır	37	52.9
Cevap yok	5	7.1
Toplam	70	100

Ankete katılan öğrencilerin %52.9' u Arapça öğretimini yetersiz bulmaktadırlar.

Araştırmanın bu ve bundan sonraki kısmı derslere devamda görülen aksamaların ikinci boyutu olan sınıf içi organizasyonları ile

ilgilidir. Burada amaç ders hocalarını veya müfredat programlarını irdelemek değil, ders programlarının ve uygulanan metodların, öğrencilerin derslere devamındaki aksamalarına etkilerini araştırmak, aralarındaki korelasyonları ortaya çıkarmaya çalışmaktır.

Bilindiği gibi, eğitim - öğretim süreci içinde öğrencilerin, derslere isteyerek devam edip etmemesinde müfredat programlarının, metod ve işleyişin de önemi büyüktür. Müfredat programları, öğrencilerin beklentilerine cevap verebilecek yeterlilikte olması gerekmektedir. Öğrencilerin içinde buldukları bireysel, zihinsel ve fiziksel şartlara göre hazırlanan ve uygulanan programlar, onların derslere karşı olan motivasyonlarını artırır.

Arapça öğretiminde de durum aynıdır. Hazırlık sınıflarında uygulanmakta olan müfredat programlarının, öğrencilerin isteklerine cevap verip-vermediği ile ilgi bir fikir sahibi olabilmek ve bunun devamsızlıklara etkisini tesbit edebilmek için, onlara böyle bir soru sorma ihtiyacı hissedilmiştir.

Bu soruya öğrencilerin, yarıdan fazlası yetersiz cevabı vermişlerdir. Öğrencilerin, %31.4' ü Arapça derslerini müfredât yönünden kısmen yeterli bulurlarken, % 11.4' ü de yeterli bulmuşlardır.

Dersleri program yönünden yetersiz bulan öğrenciler, derslerde aradıklarını bulamadıkları için, eksik tamamlamak amacıyla, daha çok mahalli Arapça kurslarına gitmeyi tercih etmektedirler. Bu da derslere zorunlu olmadıkça gelmeme temayülünü ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, Arapça öğretimindeki müfredât yetersizliği, devamsızlık sebebi olarak yansımaktadır.

Arapça öğretimi sürecindeki uygulanmakta olan müfredât programları yeniden gözden geçirilerek, öğrencilerin beklentilerine cevap verecek şekilde düzenlenmelidir. Bu alanda yapılacak düzenlemeler, öğrencilerin derslere ilgilerini artıracığı gibi, dışarıda verilen mahalli Arapça kurslarına olan ilgiyi de azaltacaktır.

#### 14. Arapça Derslerini Metod ve İşleyiş Yönünden Yeterli Buluyor musunuz?

**Tablo 8:**

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Evet	2	2.9
Kısmen	31	44.3
Hayı	37	52.9
Toplam	70	100

Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu, Arapça öğretimini metod ve işleyiş yönünden yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.(% 52.9 )

Eğitimin temel sorunlarından biri de çocuğa ne öğretmeli ve nasıl öğretmeli sorusudur<sup>5</sup>. Nasıl öğretelim sorusu, eğitim- öğretimdeki metod problemine işaret etmektedir.

Metod; belli bir sonuca ulaşmak, bir problemi çözmek, herhangi bir işi görmek, bir girişimi sonuçlandırmak için bilinçli bir biçimde seçilen ve izlenen yol ve başvuru teknik<sup>6</sup> diye tanımlanmaktadır.

Bir eğitim programından beklenen verimin elde edilebilmesi büyük ölçüde seçilen metodlara bağlıdır.<sup>7</sup> Bu bağlamda, hazırlık sınıfı öğrencilerine verilen Arapça öğretiminde de seçilen metodun önemi büyüktür. Arapça öğretimi yapılırken, eğitim teknolojisinin verilerinden yararlanma yoluna gidilmelidir. Hazırlık sınıflarına Arapça dersini verme durumunda olan hocaların, alan formasyon yeterliliği kadar, seçtikleri ve uyguladıkları metodların da yeterli olması gereği vardır.

Bu nedenle araştırmacı, hem Arapça derslerinin verimliliğinde seçilen metodların negatif veya pozitif etkilerini öğrenmek, hem de devamlardaki aksamalara yansımalarını öğrenebilmek için öğrencilere seçilen metodlar ve işleyişle ilgili sorular sormuştur.

Öğrencilerin % 2.8' i evet cevabını verirken, % 44.2' si kısmen yeterli bulduklarını söylemişlerdir. Kendilerine uygulanan metodları ve işleyiş yeterli bulmadıklarını ifade eden öğrencilerin oranı % 52.8' dir.

Yukarıda zikredilen bu oranlarda da görüleceği gibi, öğrenciler Arapça öğretimini metod ve işleyiş yönünden yeterli bulmamaktadırlar.

Öğrencilerin Arapça öğretimini metod ve işleyiş yönünden yeterli bulmamaları, Arapça öğretiminin verimliliğini düşürecek bir husustur. Bu gün bazı Arapça hocalarının ısrarla takip etmeye çalıştıkları "klasik öğretim metodları" nı öğrenciler pek tasvip etmediklerini belirtmişlerdir. Herşeyden önce Arapça bir lisan olduğu için, diğer dillerde uygulanan öğretim teknik ve metodlarının bu derste de uygulanması, öğrencilerin en büyük beklentilerinden biridir.

Hem göze hem de kulağa (Audia Vizuel) hitap eden öğretim araçları, teknik donanımlı lisan laboratuvarları, öğrencilerin öğrenme güdülerini geliştirir ve motivasyonlarını artırır. Nitekim öğrenciler, bu isteklerini anket formunun sonunda yazarak da belirtmişlerdir. Özellikle

5 Hilmi Ziya Ülken, **Eğitim Felsefesi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1967, s. 18.

6 Ruşen Alaylıoğlu-A. Ferhan Oğuzkan, **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**, İnkılap ve Aka Yayınları, İstanbul, 1976, s. 205.

7 Cavit Binbaşıoğlu, **Öğretim Metodu ve Uygulama**, Binbaşıoğlu Yay., Ankara, 1974, s. 32.

teknik donanımlı bir lisan labaratuarı isteyen öğrencilerin sayısı oldukça fazladır.

Tablo 8 de de görüldüğü gibi, hazırlık sınıfı öğrencileri, Arapça derslerini metod ve işleyiş yönünden yeterli bulmamaktadırlar. Öğrencilerin yeni metod ve işleyiş tekniklerine ihtiyaçları vardır. Arapça derslerine giren hocaların, öğrencilerin bu beklentilerine cevap verecek değişiklikleri ve yeni metodları uygulamaya geçirmelidirler. Özetle, hocalar benimsedikleri öğretim metodlarını yeniden gözden geçirmelidirler.

Arapça hocaları uyguladıkları metodları daha cazip hale getirebilmek için, özel hazırlanmış teksir notları, alıştırma kitapları, değişik Arapça yayınlar; dergiler, gazeteler, sesli ve görüntülü yayınlar temin ederek bunları, yerinde ve zamanında kullanabilmelidirler.

Yapılacak bu tür düzenleme ve değişiklikler, öğrencilerin hocalarına karşı güvenlerini artıracığı gibi, mahalli Arapça kurslarına karşı olan ilgilerini de azaltacaktır.

Diğer bazı illerde olduğu gibi, Şanlıurfa'da da "medrese" diye adlandırılan bazı evlerde, birtakım camilerde klasik metodlarla Arapça öğretilmektedir. Hazırlık sınıfına gelen öğrenciler, gerek Arapça bilgilerini geliştirmek, gerekse, bir takım sebeplerden dolayı bu kurslara devam etmektedirler. Belli bir plan ve program dahilinde verilmeyen bu derslere devam eden öğrenciler, İlahiyat fakültesinde verilen planlı ve programlı Arapça'yı karşılamamaktadırlar. Bu durum öğrencileri kendi içlerinde ikileme düşürmektedir. Bir tarafta örgün eğitim veren hocalar, diğer tarafta yaygın eğitim verenler. Hangilerinin daha bilgili ve verimli olduğu zihinlerde istifhamlar meydana getirmektedir. Bu istifhamlar zaman zaman, hocalara olan güveni sarsmaktadır. Hatta bazı kereler, örgün eğitim veren hocalara, diğerlerini, tercih edilebilmektedir. Adeta "*nasıl olsa biz burada Arapça öğrenemiyoruz, bari mahalli kurslara devam edelim de Arapçayı daha iyi öğrenelim*" düşüncesi yaygınlaşabilmektedir. Böyle düşünen ve söyleyen öğrenciler mümkün olduğu kadar fakültede verilen Arapça derslerine gelmemekte dolayısıyla da, derslere devamı aksatmaktadırlar. Böyle bir anlayış, yaygın hale geldiği zaman, Arapça öğretimindeki metod ve işleyiş yetersizliği, devamsızlık sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrencilerin, mahalli Arapça kurslarında Arapça öğrenimi yapmalarının yararları da vardır kuşkusuz. Ancak, buralarda verilen Arapça öğretimi, program itibariyle, fakültede de verilen Arapça öğretimini takviye edici muhtevada olmalıdır. Aksine, birbiriyle çelişir durumda olmamalıdır.

Hazırlık sınıflarında daha çok takrir(düz anlatım)metodu

kullanılmaktadır. Bu metod eğitim-öğretimde, çok kullanılan bir metod olmakla birlikte, bazı eksiklikleri de vardır.<sup>8</sup> Daha çok hocayı merkeze alan, hocaları aktif hale getiren bu metodun en önemli eksikliği, öğrenciyi pasif duruma düşürmesidir. Oysa özellikle dil öğreniminde öğrencilerin aktivitesi önemlidir.

Takrir yöntemi, bazı ek yöntemler ve rehber ilkelerle takviye edilmediği sürece, öğrencilerin derslere katılımını sağlamak pek mümkün olamaz.<sup>9</sup> Arapça derslerinde, gerek teleffuz gerekse, cümle kalıplarının öğrenilmesinde, öğrencilerin aktif olması gereği vardır.

Hazırlık sınıflarında daha çok gramer ağırlıklı müfredatlar uygulanmaktadır. Gramer kurallarının incelikleri ve nüansları hocalar tarafından anlatılmalıdır. Ama, gramer kurallarının uygulanmasında, metin analizlerinde öğrenci aktif duruma geçirilebilir.

Öğrencilere değişik metodlar sunulmalı, modern dil öğretim yöntemlerinden yararlanılma yoluna gidilmelidir. Bu bağlamda öğrencilere, değişik öğretim metodları sunabilmek için, Arapça derslerini çeşitlendirmek faydalı olabilir. Mesela; Sarf-Nahiv, Pratik Arapça veya Mukaleme, Eski metin çözümlenmeleri, Tercüme Tekniği gibi dersler ihdas edilebilir. Böylece öğrenci her derste değişik bir metodla karşılaşma imkanına kavuşmuş olacaktır.

Öğrenciler, Sarf-Nahiv dersinde soru cevap, takrir metoduyla karşılaşırken, Pratik Arapça veya mükalemede, lisan labaruarını kullanabilir. Eski metinleri çözümlenme derslerinde, Tefsir, Hadis Kelam, İslam Tarihinin klasik kaynaklarını tanıma imkanına kavuşurken, Tercüme dersinde de ayet ve hadislerle muhatap olabilecektir.

Öğrencilerin, metod ve işleyiş yetersizliği ile ilgili tatminsizliklerini ortadan kaldırmak için, en kısa sürede lisan labaratuvarının kurulması gereği vardır. Lisan labaratuvarının teknik faydaları yanında, öğrencilerin derslere karşı motivasyonunu artırıcı etkisi de vardır.

İlk bakışta derslere devamdaki aksamalarla pek ilgisi yok gibi görünen, metod ve işleyişteki yetersizlik, aslında derslere devamdaki aksamaların başlıca sebeplerinden biridir.

Netice olarak şunu söylemek mümkündür: Hazırlık sınıflarında verilen Arapça derslerindeki metod ve işleyişler yeniden gözden geçirilerek yeterli hale getirildiğinde, hem daha verimli bir Arapça öğretimi elde edilecek hem de, derslere devamdaki aksamalar büyük

8 Bkz. Leyla Küçükahmet, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Gazi Üniv. Yay., Ankara, 1989, s. 41.

9 Beyza Bilgin - Mualla Selçuk, **Din Öğretimi**, Akid Yay., Ankara, 1991, s. 111.



ölçüde giderilmiş olacaktır.

## 15. Devam Etmediğiniz Derslerde Bir Bilgi Boşluğu Oluşuyor mu?

Tablo 9:

<u>Seçenekler</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Bilgi boşluğu olacağını sanmıyorum	7	10
Kısmen bilgi boşluğu olsada önemli değil	7	10
Bilgi boşluğu oluyor ama, kendim telafi ederim	19	27.2
Bence devam edilmeyen her ders bilgi boşluğu oluşturur	36	51.4
Cevap yok	1	1.4
Toplam	70	100

Ankete katılan deneklerin % 51.4' ü devam edilmeyen her dersin bilgi boşluğu oluşturacağını söylemişlerdir.

Örgün eğitimler de dersler; yıllık haftalık ve günlük planlarla öğrencilere sunulmaktadır.<sup>10</sup> Planlar yapılırken, öğrencilerin derslere fiili olarak katılacağı günler dikkate alınır<sup>11</sup>. Her yılın, her haftanın, her günün bir ders planı vardır. Hocalar eğitim-öğretim süreci içinde hedeflenen planlara ulaşılmasına âzami dikkat ederler.

Ders plânları hocalar açısından önemli olduğu kadar, öğrenciler açısından da önemlidir. Bir takım nedenlerle derslere devam etmeyen hocalar, plânları aksatabileceği gibi, öğrencilerin derslere devam etmemesi de, zamanında bilgilenemediği için öğrenme boşluğu meydana getirir.

Buradan hareketle öğrencilerin, zamanında devam etmedikleri derslerin öğrencilerde bir bilgi boşluğu oluşturacağını söylemek pek zor değildir. Devamsızlıklardan dolayı meydana gelen bilgi boşluklarının doldurulması, zaman alıcı ve zordur. Bu zorluğun bilincinde olan öğrenciler, derslere devam edeceklerdir. Ancak, devamsızlıktan dolayı ortaya çıkan bilgi boşluğunu dışarıdan telâfi edebileceklerini düşünen öğrenciler ise, tersine derslere devamı pek luzumlu görmeyeceklerdir.

İşte bu anlayıştan hareketle, derslere devamdaki aksamaların nedenleri araştırılırken, öğrencilere "devam etmediğiniz derslerde bir bilgi boşluğu oluşuyor mu" sorusu yöneltilmiştir.

10 Bkz. Binbaşıoğlu, s. 175.

11 Bkz. Öcal, s. 212.

Ankete katılan öğrencilerin % 10' u bilgi boşluğu olacağını sanmıyorum derlerken,% 10'u da kısmen bilgi boşluğu olsa da önemli değil demişlerdir.Bilgi boşluğu oluyor ama, kendim telâfi edebilirim diyenlerin oranı % 27.1 dir. Öğrencilerin yarıdan fazlası ise (% 51 4 ), devam edilmeyen her dersin bilgi boşluğu oluşturduğunu söylemişlerdir.

Öğrencilerin yarıdan fazlasının, derslere devam etmemenin bilgi boşluğu oluşturacağını düşünüyor olmaları aynı zamanda,derslere devam etmenin gereğine inandıklarının da göstergesidir. Yalnız ne var ki, dersleri metod, işleyiş ve program yönünden yetersiz bulmaları onları, derslere zorunlu olmadıkça devam etmeme gibi bir psikoloji içine itmektedir.

Öğrencilerin derslere devamını sağlayabilmek için,hazırlık sınıflarındaki Arapça derslerini program, müfredat,metod ve işleyiş yönünden yeniden düzenlemeye tabi tutmakta faydalar vardır.Ayrıca öğrencilerin her türlü bilgi boşluğunun ancak düzenli eğitim -öğretimin yapıldığı örgün eğitim kurumlarında verilebileceği anlayışına vardırılmaları gerekmektedir.

## **B. VERİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI**

### **1. Cinsiyete Göre Mezuniyet Durumları**

Ankete katılan erkek öğrencilerin 10 tanesi lise mezunu, 3'ü meslek lisesi mezunu ve 32 tanesi de İmam -Hatip Lisesi mezunudur.

Kız öğrencilerin ise, 19 tanesi İmam-Hatip Lisesi, üç tanesi Lise ve iki tanesi de meslek lisesi mezunudurlar.

Yukarıda zikredilen verilerden de anlaşılacağı gibi, hazırlık sınıfı öğrencileri cinsiyet bazında da İmam -Hatip Lisesi çıkışlı olanların sayısı fazladır.

### **2. Oturulan Evin Uzak Olduğunu Söyleyenlerin,Bu Uzaklığın Derslere Zamanında Yetişmeyi Engeleme Durumları**

Ankete katılanların % 32. 8' i ev ile fakülte arasını uzak bulmadıklarını ve bu nedenle de derslere zamanında yetişmeyi engellemediğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin,% 18.6'sı ise, ev ile fakülte arasını kısmen uzak bulmalarına rağmen, yine de bu uzaklığın, derslere zamanında yetişmeyi engellemediğini ifade etmişlerdir.

### 3. Cinsiyete Göre En Önemli Devamsızlık Sebepleri

Hazırlık sınıflarına devam eden erkek öğrencilerin, % 51.1' i devamsızlıkların en önemli sebebi olarak " başka " seçeneğini işaretlemişlerdir. Erkek öğrencilerin, % 8.8 ' i devamsızlık sebebi olarak "verilen bilgilerin seviyelerine göre düşük olması" nı gösterirlerken, % 22.2 ' si " derslerin sıkıcı olmasını göstermişlerdir. Ankete katılan hiç bir erkek öğrencinin " devamsızlık hakkımı sonuna kadar kullanmak "istediğinden dolayı devamsızlık yapmadıklarını belirtmesi ilginçtir. Kişisel ve ailevi sorunlardan dolayı devamsızlık yapan erkek öğrencilerin diğerlerine oranı, % 28.8 dir.

Kız öğrenciler de erkek öğrenciler gibi, en önemli devamsızlık sebebi olarak " başka " seçeneğini işaretlemişlerdir. (% 52.) . Kızların % 28 ' i Derslerin zor ve sıkıcı olduğundan dolayı devamsızlık yaptıklarını belirtirlerken, % 8' i de devamsızlık haklarını sonuna kadar kullanmak istediklerini ifade etmişlerdir. Yine kız öğrencilerin, % 20' si, Kişisel ve ailevi sorunlarından dolayı devamsızlık yaptıklarını belirtmişlerdir.

Burada üzerinde durulması gereken nokta, erkek öğrencilerin hiç birisi devamsızlık haklarını sonuna kadar kullanmak istemediklerini söylerlerken, kız öğrencilerin sayıları az da olsa, böyle bir hakkı kullanma eğiliminde olmalarıdır.

### 4. Ders Saatinin Fazla Olması Sebebiyle Aynı Hocalarla Muhatap Olmaktan Sıkılan Öğrencilerin Cinsiyet Durumları

Karma eğitimin yapıldığı hazırlık sınıflarında, aynı hocayla muhatap olmaktan sıkılıyor musunuz sorusuna erkek öğrencilerin, % 33.5' i evet, % 46. 6' sı zaman zaman, % 20 si de hayır cevabını vermişlerdir.

Aynı soruya, kız öğrencilerin % 24' ü evet, % 64' ü zaman zaman, % 8' i de hayır cevabını vermişlerdir.

Verilen oranlardan da anlaşılacağı gibi kız ve erkek öğrencilerin çoğunluğu derslerde sık sık aynı hocayla muhatap olmaktan zaman zaman sıkıldıklarını ifade etmişlerdir.

### 5. Fakülteye Geldikleri Halde Derslere Girmeyen öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Öğrencilerin tamamına yakını fakülteye geldikleri halde derslere girmemezlik yapmamaktadırlar. Erkek öğrencilerin, % 48.8' i nadiren de olsa, ders çalışmak amacıyla bazen fakülteye geldikleri halde derslere

girmediklerini ifade etmişlerdir. Bu anlamda derslere girmediklerini söyleyen kız öğrencilerin oranı erkeklere göre daha düşüktür.(% 16)

## **6. Arapça Öğretimini Yetersiz Bulanların Mezuniyet Durumlarına Göre Dağılımı**

Ankete katılan öğrencilerden,İmam -Hatip Lisesi mezunu olanların % 53' ü kendilerine verilen Arapça öğretimini yeterli bulmadıklarını beyan etmişlerdir. Yine İmam-Hatip Lisesi mezunu olan öğrencilerin % 28.8' i kısmen yeterli bulurlarken, % 13.4' ü de yeterli bulmuşlardır.

Meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin tamamı Arapça öğretimini yetersiz bulmuşlardır ( % 100).

Lise mezunu olan öğrencilerin % 53.8' i Arapça öğretimini kısmen yeterli bulurlarken, % 38.4' ü yetersiz, % 7.6 sı da yeterli bulmuşlardır.

Ankete katılan öğrencilerin tamamına yakını Arapça öğretimini müfredat yönünden yetersiz bulmaktadırlar.

## **7. Arapça Öğretimini Metod ve İşleyiş Yönünden Yeterli Bulup- Bulmayanların Mezuniyetlere Göre Dağılımı**

Ankete katılan öğrencilerden İmam-Hatip Lisesi mezunu olan öğrencilerin % 3.8' i evet, % 38.4' ü kısmen, % 55.7 si de hayır cevabını vermişlerdir. Aynı soruya, Lise ve meslek lisesi çıkışlı öğrencilerin tamamı evet demişlerdir. Ancak, lise mezunu olan öğrencilerin, % 69.2 si meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin % 40' ı, kısmen diye cevap verirlerken, lise mezunlarının % 30.7 si ile,meslek lisesi mezunu öğrencilerin % 60' ı da hayır cevabını vermişlerdir.

İmam-Hatip Lisesi mezunu öğrencilerin Arapça öğretimini yetersiz bulmalarının değişik sebepleri olabilir bunlardan bazıları şunlardır:

1- İmam-Hatip lisesi mezunu olan öğrenciler,mezun oldukları okullarında uzun sayılabilecek bir süreçte Arapça öğretimi görmüşlerdir.Bu nedenle Arapça öğretiminin metod ve işleniş konusunda belli bir bilgi birikimine sahiptirler.Bu bilgi birikimi onları, işlenen metod konusunda karşılaştırma yapmaya imkan vermektedir.Bu öğrenciler, helen uygulanmakta olan metodları,geçmişteki bilgileriyle karşılaştırarak,yetersiz bulmuş olabilirler.

2- Gerek İmam-Hatip Liselerinde ve gerekse İlahiyat fakültelerinde, Arapça metodları konusunda değişik görüşler daima ortaya atılmış ve tartışılmıştır.Arapça öğretimiyle ilgili sözlü, yazılı neşriyatlar, bröşürler ve ilanlar sık sık bu kurumlara gönderilmektedir.

Öğrenciler, bunlardan edindikleri bilgileri dikkate alarak, yeni metodların kendilerine de uygulanmasını isteyerek, halen verilen Arapça öğretimindeki metodları yetersiz görmekte-dirler.

3- İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat fakültelerinde Arapça öğretimi fazla idealize edilmektedir. Bu idealizasyon öğrencileri, oldukça yüksek bir beklenti içine sokmaktadır. Beklentilerine büyük ölçüde cevap bulamayan öğrenciler, kendilerine uygulanan metodlarla bu beklentilerine karşılık bulamadıkları için uygulanan metodları yetersiz bulmaktadırlar.

4- Arapça öğretimi İlahiyat fakülteleri dışında daha çok klasik metodlarla verilmektedir. İlahiyat fakültelerinde verilen metodlarla, mahalli medreselerde verilen klasik metodları karşılaştıran öğrenciler, zaman zaman mahalli medreselerde verilen Arapça metodlarını daha verimli bularak, kendilerine uygulanan metodu daha verimsiz bulmaktadırlar.

5- Hazırlık sınıflarında verilen Arapça öğretimini daha çok, taktırir metoduyla-dır. Bu metodu sıkıcı bulan öğrenciler, metodun yetersizliğine hükmetmişlerdir.

6- Arapça derslerine giren hocaların, değişik metodlar deneyemedikleri için, öğrenciler metod konusunda yeterince tatmin olamamaktadırlar. Bu nedenle, Arapça öğretimini metod ve işleyiş yönünden yetersiz bulmuşlardır..

İmam-Hatip Lisesi mezunları dışındakilerinin daha az yeterziz bulmaları, onların ilk defa Arapça öğretimiyle burada karşılaşmış olmalarındandır. Onların büyük ölçüde bir metod mukayesesi yapabilecek bilgi birikimleri yoktur. Ancak yine de, % 30' unun yetersiz bulmuş olmaları, diğer öğrenci arkadaşlarından etkilenmiş olabileceklerini göstermesi bakımından önemlidir.

## **8. Devam Edilmeyen Derslerin Bir Bilgi Boşluğu Oluşturup-Oluşturmamasının Mezuniyete göre Dağılımı**

Burada, öğrencilerin mezuniyet durumlarına göre bir karşılaştınma yapılmıştır. Bu karşılaştırmayı yapmaktan maksat, öğrencilerin mezunuyetlerine göre Arapça derslerini değerlendirmektir. Bununla birlikte daha çok, hangi okul mezunu öğrenciler, derslere devamda fazla dikkatli davranmadıklarını tesbit etmektir.

Ankete katılan öğrencilerden, lise mezunlarının % 61.5' i meslek lisesi mezunlarının % 60' ı, İmam-Hatip Lisesi mezunlarının da % 46.1' i, devam edilmeyen her dersin bir bilgi boşluğu oluşturacağını belirtmişlerdir. Yine bilgi boşluğu olsa da önemli değil, diyenlerin oranı, Lise mezunlarında % 23, Meslek Lisesi mezunlarında % 20,

İmam-Hatip Lisesi mezunlarında da % 28.8 dir.

Buna göre, öğrencilerin yarısından fazlası devam edilmeyen her dersin bir bilgi boşluğu oluşturduğunu kabul ettikleri anlaşılmıştır. Fakat bu boşluğu kendilerinin telafi edebileceklerini de söylemeden edememişlerdir.

O halde öğrenciler, derslere devam etmek istemektedirler ancak, dersleri metod ve işleyiş yönünden yetersiz buldukları için, o boşluğu kendi imkanlarıyla telafi etmek düşüncesindedirler.

Bu verilere, derslere devamda görülen aksamalar açısından bakıldığında öğrencilerin, Arapça öğrenmeye karşı istekli oldukları, Arapçayı derslere devam ederek öğrenebilecekleri düşüncesinde oldukları anlaşılmaktadır. Fakat, Burada beklentilerine yeterli cevap bulamadıkları için, eksiklerini fakülte dışında da telafi etme eğilimindedirler. Böylece öğrenciler, gerekli gördüklerinde, derslere devam etmemeyi dahi göze alabilmektedirler.

### C.VARSAYIMLARIN TEST EDİLMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, daha önce ortaya konan varsayımlar, elde edilen veriler ışığında kontrol edilerek doğrulukları ve yanlışlıkları test edilecektir.

1- Araştırmada öğrencilerin derslere devamında görülen aksamaların sebepleri arasında, onların yönergede belirtilen % 30 devamsızlık haklarını sonuna kadar kullanmak istediklerinden dolayı böyle bir devam etmeme problemi meydana gelmiş olabileceği varsayılmış idi. Yapılan alan araştırmasında bu konuyla ilgili öğrencilere sorulan soruya verdikleri cevapta, onların bu hakları kullanmak istemedikleri anlaşılmıştır. Devamsızlık haklarını sonuna kadar kullanmak isteyen öğrencilerin oranı % 2.9' dur.( Bakz. Toblo 8)

2- Öğrencilerin bir kısmı, dönem başlarında ve sonlarında, bazı bayram tatillerinde memleketlerinde daha fazla kalabilmek amacıyla devamsızlıklarını uzatmışlardır. Bu varsayım kısmen de olsa doğrulanmıştır.

3- Öğrenciler, hazırlık sınıfında verilmekte olan Arapça derslerinden beklentilerine yeterince cevap bulamadıklarını ifade ederek bu varsayımı da doğrulamışlardır.

4- Ders saatinin fazla olması nedeniyle, sık sık aynı hocayla muhatap olmaktan sıkıldıkları için derslere devamı aksatabildikleri varsayılmış idi. Elde edilen veriler neticesinde öğrencilerin % 30 ' u

sıkıldıklarını belirtmişlerdir. (Bakz. Tablo 9)

5- Öğrencilerin % 25.7 si kişisel ve ailevi sorunlardan dolayı derslere devamı aksatabildiklerini belirtmişlerdir.(Bakz. Toblo 8)

6- Arapça derslerinin metod ve işleyişdeki yetersizlikleri büyük ölçüde bir devamsızlık sebebi olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin % 52. 9' u Arapça derslerini metod ve işleyiş yönünden yetersiz bulmuşlardır.

## II.BÖLÜM

### SONUÇ VE ÖNERİLER:

#### A- SONUÇ:

Bu araştırma, hazırlık sınıflarındaki derslere devamda görülen aksamalar üzerine, devamsızlıkların sebeplerini çok yönlü olarak araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için uygulanan anketlerden sağlanan verilerden şu sonuçlara varmak mümkündür.

Hazırlık sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin çoğunluğu İmam-Hatip Lisesi mezunu olmakla birlikte diğer liselerden gelen öğrenciler de vardır. Mezuniyet itibariyle homojen olmayan böyle bir öğrenci ortamında, öğrencilerin mezuniyet ve bigi birikimlerine göre idari ve eğitsel düzenlemelerin yapılmasının faydalı olacağı sonucuna vardırılmıştır.

Öğrencilerin derslere devamını engelleyen bir çok iç ve dış neden olabilir .Bunlardan biri de ulaşım sorunudur. Araştırma sonucunda memnuniyetle görülmüştür ki, öğrencilerin çoğunluğu, ev ile fakülte arasındaki mesafenin uzak olup-olmamasını, derslere devamı engelleyici bir faktör olarak görmemektedirler.

Öğrenciler, kendilerine uygulanan müfredat programlarını yeterli bulmamaktadırlar.Onun için hazırlık sınıflarında verilmekte olan Arapça derslerinin müfredatlarının yeniden gözden geçirilerek,öğrencilerin beklentilerine cevap verebilecek şekilde düzenlenmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Diğer bütün öğrenciler gibi, hazırlık sınıfı öğrencilerinde bir takım kişisel ve ailevi sorunlarının olması tabiidir.Bu nedenle özellikle, fakülteye ilk gelen öğrencilerin psiko- sosyal problemleriyle ilgilenilerek onları, daha kısa zamanda adepte etmenin luzumu tartışmasız gereklidir.

Hazırlık sınıfların okutulmakta olan Arapça derslerini imkanlar ölçüsünde çeşitlendirilmesi gerekmektedir.Zira, öğrenciler aynı hocalarla sık sık muhatap olmaktan, zaman zaman sıkılmaktadırlar.

Öğrencilerin tamamına yakını,dersi derste öğrenmenin gereğine inanmaktadırlar. Dolayısıyla, fakülteye geldikleri halde derslere girmemezlik yapmamaktadırlar.

Daha verimli ve istekli eğitim- öğretim yapabilmek için, idari ve



eğitsel düzenlemelerde öğrencilerin içinde buldukları sosyo-psikolojik şartların dikkate alınması gerekmektedir. Ders saatlerinin erken başlaması bile, bazı öğrencilerde derslere karşı isteksizlik meydana getirebilmektedir.

Hazırlık sınıfında öğretim gören öğrenciler, Arapça derslerinin metod ve işlenişinden memnun olmadıkları anlaşılmıştır. Öğrencileri içinde buldukları bu kanattan kurtarma gereği vardır. Aksi halde öğrencilerin derslere karşı motivasyonları azalır.

Öğrenciler, kendilerine ders veren hocaları bilgi yönünden yeterli bulmaktadırlar. Ancak, bu bilgilerini uygun metodlarla aktaramadıklarından şikayet etmektedirler.

Bu çalışmada hazırlık sınıflarında görülen devamdaki aksamaların sebepleri çok yönlü olarak araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçlarının bundan sonraki düzenlemelerde rehberlik yapacağı ümit edilmektedir.

## **B. ÖNERİLER:**

Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu önerileri şöyle sıralamak mümkündür.

1- Hazırlık sınıfına gelen öğrencilerin mezuniyetleri dikkate alınarak, şube tanzimleri ona göre yapılmalıdır. İmam-Hatip Lisesi mezunlarını ayrı bir şubeye, diğerlerini ayrı bir şubeye vermek eğitim-öğretim açısından faydalı olacaktır.

2- Hazırlık sınıfı öğrencileri muafiyet sınavından sonra tekrar bir seviye tesbit sınavından geçirilerek, müfredat programları seviyelerine göre oluşturulmalıdır.

3- Hazırlık sınıflarında okutulmakta olan Arapça derslerinin sayısı artırılarak, devamsızlık kredi limitini düşürebilmek için her dersin kredisini kendine özgü hale getirilmelidir. Böylece öğrencilerin, devamsızlık haklarını birleştirmeleri önlenmelidir.

4- öğrencilerin dönem başlarındaki toplu devamsızlıklarını önleyebilmek için, ders protokollerinin dönem başlarındaki haftalarda imzalanması temin edilmelidir. Verilen süre kesinlikle uzatılmamalıdır.

5- Kısa süreli sınavların her hafta yapılması zorunlu hale getirilmelidir. Ayrıca, bu sınavların yıl sonu başarı puanına katkısı artırılarak daha cazip hale getirilmelidir.

6- Arapça öğretimini metod ve işleniş yönünden daha cazip hale getirerek, öğrencilerin mahalli Arapça kurslarına gitmeleri asgariye indirilmelidir.

7- Fakültenin denetiminde Arapça takviye yaz kursları

düzenlenmeli ve yıl sonu sınavında başarılı olamayan öğrencilerin, bu kurslara katılımı zorunlu hale getirilmelidir.

8- Devamsızlıktan kalan öğrencilerin muafiyet sınavına katılma hakları yeniden düzenlenmelidir.

9- Arapça dersleri işlenirken, öğrencilerin derslere aktif olarak katılımları sağlanmalı, devam edilmeyen her dersin bir bilgi boşluğu oluşturacağı kanaati yaygınlaştırılmalıdır. Arapça derslerinde değişik kaynak kitaplar kullanılarak öğrencilerin bu derslere karşı ilgileri artırılmalıdır.

10- Arapça lisan laboratuvarı kurulmalı ve öğrencilerin hizmetine sunulmalıdır.

Oluşturulan bu önerilerin öğrencilerin, devamında görülen bir takım aksamları önleyeceği ümit edilmektedir.

## BİBLİYOGRAFYA

ALAYLIOĞLU, Ruşen,- A. OĞUZKAN, Ferhan, **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**, İnkılap ve Aka Yayınları, İstanbul,1976.

BAKIRCIOĞLU, Rasim, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Bakırcıoğlu Yayınları, Ankara, 1985.

BİLGİN, Beyza - SELÇUK, Mualla, **Din Öğretimi**, Akid Yayınları,Ankara, 1991.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit, **Öğretim Metodu ve Uygulama**, Binbaşıoğlu Yayınları, Ankara, 1974.

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi **Hazırlık Sınıfı Yönergesi**, Şanlıurfa, 1992.

ÖCAL, Mustafa, **Din Eğitiminde Metodlar**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara,1990.

TAN, Hasan, **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1986.